

บทที่ 2

สมัยการปกครองของนโปเลียน ค.ศ.1799-1815

นโปเลียน โบนาปาร์ต (NAPOLEON BONAPARTE ค.ศ. 1769-1821) เกิดที่เมือง อัจฉิโอ (AJACCIO) ในเกาะคอร์ซิกา (CORSICA) ภายหลังจากที่ฝรั่งเศสได้ยึดเกาะนี้มาจากเจนัว (GENOA) เป็นเวลา 1 ปี นโปเลียนเป็นบุตรคนที่สองของคาร์โล โบนาปาร์ต (CARLO BONAPARTE ค.ศ. 1746-1785) ผู้มีอาชีพทนายความ และ มารี่ โรโมลิน (MARIE ROMOLINO ค.ศ. 1750-1836)

ครอบครัวโบนาปาร์ตมีพื้นเพดั้งเดิมอาศัยอยู่ที่เมืองฟลอเรนซ์ (FLORENCE) ในทัสคานี (TUSCANY) ต่อมาได้อพยพมาอยู่ที่เกาะคอร์ซิกา ตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 ครอบครัวโบนาปาร์ตมีบุตรชาย 5 คนและบุตรสาว 3 คน บุตรชาย 5 คนประกอบไปด้วย

โจเซฟ (JOSEPH) ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งเป็นกษัตริย์แห่งเนเป็ลส์และสเปน

นโปเลียน ต่อมาได้เป็นจักรพรรดิแห่งฝรั่งเศส

ลูเซียน (LUCIEN) ต่อมาได้รับตำแหน่งเป็นเจ้าชายแห่งคานีโน (PRINCE OF CANINO)

หลุยส์ (LOUIS) ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งกษัตริย์แห่งฮอลแลนด์ หลุยส์ ได้แต่งงานกับ ฮอร์ทเทนส์ โบฮาร์เนส (HORTENSE BEAUHARNAIS) ลูกสาวของโจเซฟีนซึ่งเกิดกับสามีคนแรก ทั้งคู่มีบุตรชายด้วยกันทั้งหมด 3 คนๆ สุดท้ายในเวลาต่อมาคือจักรพรรดินโปเลียนที่ 3

เจอโรม (JEROME) ต่อมาได้ดำรงตำแหน่งกษัตริย์แห่งเวสฟาเลีย

ส่วนบุตรสาว 3 คน ประกอบไปด้วย เอลิเซ (ELISE) พลอลีน (PAULINE) และคาโรไลน์¹ (CAROLINE)

---

¹Alan Palmer, *The Penguin Dictionary of Modern History* (Aylesbury : Hazell Watson & Viney Limited, 1983), PP.51-52.

นโปเลียนได้เข้าเรียนที่โรงเรียนนายร้อยในปี ค.ศ. 1785 เมื่อจบการศึกษาก็เข้ารับราชการในหน่วยทหารปืนใหญ่ ต่อมาเมื่อเกิดการปฏิวัติฝรั่งเศสขึ้นในปี ค.ศ. 1789 นโปเลียนได้เดินทางกลับไปปฏิบัติภารกิจที่เกาะคอร์ซิกาในตำแหน่งพันโทและได้ต่อสู้กับขบวนการกัซาดิคอร์ซิกา โดยมี ปาสกาล ดิเพาลี (PASQUALE DI PAOLI) เป็นหัวหน้า ผลปรากฏว่านโปเลียนเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ต่อขบวนการกัซาดิคอร์ซิกา จึงเป็นเหตุให้ครอบครัวโบนาปาร์ตต้องอพยพออกจากเกาะคอร์ซิกาไปอาศัยอยู่ในฝรั่งเศสจึงกลายมาเป็นโอกาสที่ทำให้นโปเลียนได้เข้าร่วมกับขบวนการปฏิวัติ

การเข้าร่วมกับขบวนการปฏิวัติ ทำให้นโปเลียนเกิดความรู้สึกผูกพันต่อประเทศฝรั่งเศสมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการล้มการปกครองในระบอบเก่าและการยกเลิกระบบอภิสิทธิ์ซึ่งนโปเลียนถือเป็นสิ่งที่ขัดขวางต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ นโปเลียนเริ่มมีชื่อเสียงขึ้นเมื่อสามารถยึดเมืองท่าตุลอง (TOULON) กลับคืนจากอังกฤษได้ในปี ค.ศ. 1793 ต่อมาได้ถูกปลดออกจากตำแหน่งฐานสงสัยว่าเป็นพวกของโรเบสปีแอร์ เมื่อได้กลับเข้ารับราชการอีกครั้งนโปเลียนได้รับการมอบหมายจากบารรัาส์ (BARRAS) ผู้บัญชาการรักษาความสงบแห่งชาติ ให้ไปปราบปรามกลุ่มก่อการที่ได้รวมตัวกันในกรุงปารีสเพื่อก่อความวุ่นวายขึ้นโดยมีแผนเข้าโจมตีพระราชวังตุเลอริส ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1795 (เหตุการณ์ครั้งนี้เกิดขึ้นภายหลังจากเหตุการณ์ "PRAIRIAL UPRISING" ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1795 ที่ผ่านมา) ปรากฏว่านโปเลียนสามารถปราบปรามความวุ่นวายแห่งเดือนวองดิมิแอร์ (VENDEMIARE เรียกตามปฏิทินใหม่ของประเทศ) ที่เกิดขึ้นลงอย่างราบคาบ จึงมีผลทำให้ชื่อเสียงของนโปเลียนกลับมาเป็นที่นิยมในกลุ่มของประชาชนฝรั่งเศสอีกครั้ง บารรัาส์จึงให้รางวัลแก่นโปเลียนโดยการแต่งตั้งให้ไปเป็นผู้บังคับบัญชาการกองกำลังภายในประเทศและแนะนำให้รู้จักกับ โจเซฟิน โบฮาร์เนส (JOSEPHINE BEAUHARNAIS) หญิงหม้ายวัย 33 ปี ซึ่งมีลูกติด 2 คนและมีอายุแก่กว่านโปเลียนถึง 6 ปี นโปเลียนได้ตกหลุมรักโจเซฟินตั้งแต่วัยแรกรุ่นได้พบเห็น ในปี ค.ศ. 1796 นโปเลียนได้แต่งงานกับโจเซฟิน โจเซฟินเป็นสาวสังคมชั้นสูงและรู้จักกับบุคคลสำคัญในทางการเมืองเป็นจำนวนมาก จึงทำให้การแต่งงานครั้งนี้ช่วยทำให้นโปเลียนมีความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการเร็วยิ่งขึ้น²

---

²Albert Guerard, *France : A Modern History* (Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1969), P.262.

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1796 นโปเลียนได้รับการแต่งตั้งให้ไปเป็นผู้บัญชาการกองทัพในอิตาลี ในขณะที่เขามีอายุเพียง 27 ปี ชัยชนะจากสงครามในสมรภูมิตาลีที่มีต่อออสเตรียในปี ค.ศ. 1796 ได้สร้างชื่อเสียงให้แก่ นโปเลียนเป็นอย่างมากจนทำให้เขาสามารถตัดสินใจทำสนธิสัญญาสงบศึก แคมโป ฟอร์มิโอ กับออสเตรียในปี ค.ศ. 1797 ได้ด้วยตนเอง ในปี ค.ศ. 1798 นโปเลียนได้รับการมอบหมายจากรัฐบาลโดเรคทอรี ให้ไปปฏิบัติภารกิจคอยสกัดกั้นอังกฤษในอียิปต์ เมื่อได้ทราบข่าวความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1799 นโปเลียนจึงตัดสินใจเดินทางกลับไปยึดอำนาจในฝรั่งเศส โดยล้มรัฐบาลโดเรคทอรีและเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบกงสุล (CONSULATE) นโปเลียนได้แต่งตั้งตนเองขึ้นเป็นกงสุลที่ 1 ปกครองประเทศร่วมกับกงสุลอีก 2 คน คือ โรเจอร์ ดูโกส์ (ROGER DUCOS) และซีแยส์ (SIEYES)

สมัยการปกครองโดยรัฐบาลกงสุล (ค.ศ.1799-1804)

เมื่อยึดอำนาจ การปกครองได้สำเร็จแล้ว คณะกงสุลได้ร่วมกันร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่และได้ประกาศใช้ในวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1799 ซึ่งก่อให้เกิดผลที่ติดตามมาคือ

1. อำนาจในการบริหารอยู่ที่คณะกงสุลทั้ง 3 คน โดยกงสุลที่ 1 เป็นผู้มียอำนาจสูงสุดอยู่ในตำแหน่งได้เป็นเวลา 10 ปี คณะกงสุลทำหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ สภาที่ปรึกษา และยังทำหน้าที่เป็นผู้เสนอกฎหมายเข้าสภา

2. รัฐธรรมนูญได้ให้สิทธิในการเลือกตั้งแก่ประชาชนชายที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป

3. สภานิติบัญญัติประกอบไปด้วย

- 3.1 สภาที่ปรึกษา (COUNCIL OF STATE) ประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวน 30-50 คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากกงสุลที่ 1 โดยมีกงสุลที่ 1 ทำหน้าที่เป็นประธาน มีหน้าที่ร่างกฎหมายเพื่อส่งต่อให้สภาสูงพิจารณา

- 3.2 สภาสูง (TRIBUNATE) ประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวน 100 คน มีหน้าที่พิจารณาว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธกฎหมายที่ถูกเสนอมาให้พิจารณา แต่ไม่มีหน้าที่แก้ไขกฎหมายแล้วจึงส่งต่อไปยังสภาผู้แทนราษฎร

- 3.3 สภาผู้แทนราษฎร (LEGISLATIVE BODY) ประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวน 300 คน ไม่สามารถเสนอกฎหมายหรือขออภิปรายในสภา มีหน้าที่รับหรือไม่รับกฎหมายที่สภาสูงเสนอมา

4. การปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงระบบที่มีมาตั้งแต่สมัยปฏิวัติคือการแบ่งประเทศออกเป็น 83 จังหวัด โดยใช้ระบบการตั้งอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง เพื่อคงไว้ซึ่งความสงบสุขภายในโดยการแต่งตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด (PREFECT) จากส่วนกลางไปทำหน้าที่ในการปกครอง

นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งหน่วยตำรวจลับขึ้นภายใต้การนำของโจเซฟ ฟูเช่ (JOSEPH FOUCHE) ต่อมาเปลี่ยนได้ออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่พวกลี้ภัยทางการเมืองให้มาช่วยกันทำงาน โดยหวังว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้จะต้องมีความสามัคคีและมีความจงรักภักดีต่อเนโปเลียน³

การบริหารงานภายในประเทศ

ในปี ค.ศ. 1801 เนโปเลียนได้ทำสัญญาไมตรี (CONCORDAT OF 1801) เพื่อการประนีประนอมกับสันตะปาปาไพอัสที่ 7 (PIUS VII) ซึ่งมีผลตามมาคือ

1. สันตะปาปามีสิทธิที่จะทำการแต่งตั้งพระชั้นพระราชอาณานิเทศในฝรั่งเศสให้ขึ้นดำรงตำแหน่งได้ด้วยพระองค์เอง จึงเท่ากับเป็นการยกเลิกวิธีการเลือกตั้งพระชั้นพระราชอาณานิเทศตำแหน่งซึ่งได้ถือปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยปฏิวัติ

2. พระในฝรั่งเศสจะต้องอยู่ภายใต้ระเบียบวินัยสงฆ์ที่กำหนดโดยองค์สันตะปาปา

3. สันตะปาปาจะไม่ทรงเรียกร้องเอาทรัพย์สินของวัดในฝรั่งเศสที่ถูกยึดไปในสมัยปฏิวัติคืน และพระองค์จะไม่ทรงเรียกร้องให้นำเอาระบบภาษีร้อยชักสิบ (TITHES) กลับมาใช้ในฝรั่งเศส

4. ก่อให้เกิดระบบขันติธรรมทางศาสนา (RELIGIOUS TOLERATION) ขึ้นในฝรั่งเศสโดยการให้เสรีภาพในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและพระในนิกายโรมันคาทอลิกและนักเทศน์กลุ่มโปรเตสแตนต์ต่างก็จะได้รับเงินเดือนจากรัฐบาลฝรั่งเศส

5. เนโปเลียนยอมรับว่านิกายโรมันคาทอลิกเป็นนิกายศาสนาประจำชาติของฝรั่งเศสเพื่อเป็นการเอาใจประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งนับถือนิกายโรมันคาทอลิก⁴

³Paul Bernstein and Robert W. Green, *History of Civilization : Since 1684* (Vol. II, New Jersey : Rowman & Allanheld, 1976), p. 133.

⁴ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม, *ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยใหม่* (กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์, 2524), หน้า 382.

งานทางด้านการปฏิรูปของนโปเลียน

1. งานทางด้านการบริการสาธารณะจะอยู่ภายใต้การทำงานของข้าราชการ ซึ่งได้รับเงินเดือนจากรัฐ

2. ให้มีการยกเลิกระบบอภิสิทธิ์ การสืบทอดอำนาจตามสายโลหิตและระบบศักดินาสวามิภักดิ์

3. ปฏิรูปการเก็บภาษีและการคลังโดยรัฐบาลจะเป็นผู้แต่งตั้งคณะผู้เก็บภาษี เพื่อให้การเก็บภาษีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและจะไม่ให้มีการยกเว้นการเสียภาษีแก่ผู้ใด ต่อมาจึงได้มีการจัดตั้งธนาคารชาติ (BANK OF FRANCE) ขึ้นในปี ค.ศ. 1800 การปฏิรูปทางการเงินมีผลทำให้รัฐบาลสามารถวางแผนจัดสรรงบประมาณการใช้จ่ายของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การปฏิรูปการศึกษาทั้งในระดับประถมและมัธยม รัฐบาลให้การอุดหนุนแก่การศึกษา มีการจัดตั้งโรงเรียนอาชีวะทั้งทางการช่างและการพาณิชย์ ในปี ค.ศ. 1808 ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งฝรั่งเศสขึ้น การปฏิรูปการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการถ่วงดุลกับการจัดการศึกษาของพวกพระในฝรั่งเศส

5. ทางด้านการคมนาคมขนส่ง ได้จัดให้มีการสร้างและซ่อมแซมถนนหนทางที่ชำรุด และการขุดคลองเพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อการคมนาคมขนส่งการค้าและการอุตสาหกรรม

ผลงานที่สำคัญที่สุดของนโปเลียนได้แก่การสร้างประมวลกฎหมายนโปเลียน (CODE OF NAPOLEON) ขึ้นในปี ค.ศ. 1804 และประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1810 โดยมีสาระสำคัญคือ

1. เน้นถึงความเสมอภาคของประชาชนฝรั่งเศสตามกฎหมาย
2. รัฐจะให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินของประชาชน และยังมีสาระสำคัญครอบคลุมถึงการติดต่อทางด้านธุรกิจ เช่น การทำสัญญา หรือการเช่าอสังหาริมทรัพย์
3. ไม่อนุญาตให้มีการจัดตั้งสหภาพกรรมกร
4. กฎหมายฉบับนี้ยังช่วยคุ้มครองประชาชนจากภัยที่จะได้รับมากกว่าการที่จะให้ประชาชนต้องคุ้มครองตัวเอง
5. ยอมรับในเรื่องของการแต่งงานและการหย่าร้างว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย⁵

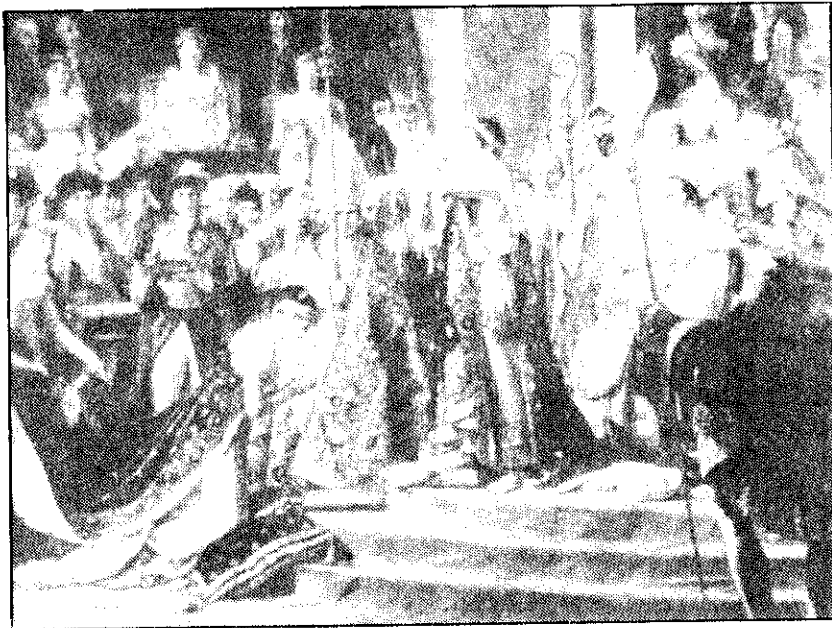
---

⁵Edward Mc Nall Burns, et al., *Western Civilization Volume II* (10th ed ; New York : W.W. Norton & Company, 1984), P.701.

การแก้ไขรัฐธรรมนูญ

ในปี ค.ศ. 1802 ได้มีการออกเสียงลงประชามติแก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งกำหนดให้กงสุลที่ 1 ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 10 ปี มาเป็นกงสุลที่ 1 ดำรงตำแหน่งตลอดชีวิต ต่อมาเมื่อมีการวางแผนล้มอำนาจนโปเลียนโดยกลุ่มนิยมกษัตริย์ได้ร่วมมือกับอังกฤษซึ่งมีแผนการแต่งตั้งให้ เคานต์ แห่ง อาร์ตัวส์ (COUNT OF ARTOIS) แห่งราชวงศ์บูร์บองขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทนนโปเลียน แต่แผนการนี้ล้มเหลวทำให้กลุ่มผู้ก่อการถูกลงโทษอย่างรุนแรง นโปเลียนไม่ต้องการให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นอีก จึงใช้เป็นข้ออ้างในการจัดตั้งจักรวรรดิขึ้นในฝรั่งเศส โดยเสนอว่าเมื่อนโปเลียนสถาปนาตนเองขึ้นเป็นจักรพรรดิแล้วก็จะทำให้กลุ่มนิยมกษัตริย์หมดโอกาสที่จะนำเอาราชวงศ์บูร์บองกลับมาใช้อำนาจอีกครั้ง

ในปี ค.ศ. 1804 สภานิติบัญญัติได้มีมติเห็นชอบ พระราชบัญญัติที่กำหนดให้ประเทศฝรั่งเศสสถาปนาการปกครองระบอบกษัตริย์ขึ้นในฝรั่งเศส จึงมีผลให้สาธารณรัฐที่ 1 เปลี่ยนสถานภาพมาเป็นจักรวรรดิฝรั่งเศส และนโปเลียนได้เปลี่ยนสถานภาพมาเป็นจักรพรรดินโปเลียนที่ 1 จักรพรรดิของชาวฝรั่งเศส ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1804 สันตะปาปาไพอัสที่ 7 เสด็จไปกรุงปารีสเพื่อทำพิธีราชาภิเษกให้แก่ นโปเลียน ณ มหาวิหารนอร์ต ตาม

พิธีราชาภิเษกจักรพรรดินโปเลียนที่ 1 และพระราชินีโจเซฟิน

(NOTRE DAME) แต่กลับปรากฏว่านโปเลียนทรงรับมงกุฎจากสันตะปาปามาสวมด้วย พระหัตถ์ของพระองค์เอง⁶

การต่างประเทศภายใต้การนำของนโปเลียน

ในปี ค.ศ. 1799 เมื่อนโปเลียนเดินทางจากอียิปต์กลับไปฝรั่งเศสเพื่อล้มการปกครองของรัฐบาลไดเรคทอรี สงครามระหว่างฝรั่งเศสกับกลุ่มพันธมิตรซึ่งรวมกำลังกันครั้งที่ 2 ยังคงดำเนินอยู่ ถึงแม้การรวมตัวเป็นพันธมิตรในครั้งนี้จะค่อยๆ อ่อนกำลังลงเนื่องจากการถอนตัวของรัสเซียในปี ค.ศ. 1800

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1800 พระเจ้าซาร์ปอลที่ 1 แห่งรัสเซียทรงเป็นตัวตั้งตัวตีในการจัดตั้ง สันนิบาตประเทศเป็นกลาง ขึ้นซึ่งประกอบไปด้วย รัสเซีย ปรัสเซีย สวีเดน และเดนมาร์ก เพราะไม่ทรงพอพระทัยต่อมาตรการของอังกฤษในการตรวจค้นเรือของประเทศเป็นกลางเพื่อป้องกันไม่ให้มีการติดต่อค้าขายกับฝรั่งเศส ต่อมาในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1801 พระเจ้าซาร์ปอลที่ 1 ทรงถูกลอบปลงพระชนม์ พระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 ซึ่งเป็นกษัตริย์องค์ใหม่ของรัสเซียไม่ทรงมีนโยบายต่อต้านอังกฤษอีกต่อไป จึงทำให้สันนิบาตประเทศเป็นกลาง ต้องสลายตัวไปในที่สุด⁷

การทำสนธิสัญญาสงบศึกลูเนวิลล์และอามีแยงส์

สงครามระหว่างฝรั่งเศสกับกลุ่มพันธมิตรเพื่อต่อต้านฝรั่งเศสครั้งที่ 2 ยุติลง เมื่อมีการทำสนธิสัญญาสงบศึกลูเนวิลล์ (TREATY OF LUNEVILLE) ระหว่างฝรั่งเศสกับออสเตรีย ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1801 การทำสนธิสัญญาฉบับนี้มีผลทำให้อังกฤษต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว ต่อมาเมื่ออังกฤษต้องมาประสบกับปัญหาการขาดแคลนอาหาร อังกฤษจึงต้องหันมาทำสนธิสัญญาสงบศึกอามีแยงส์ (TREATY OF AMIENS) กับฝรั่งเศสในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1802 การทำสนธิสัญญาสงบศึกทั้งสองฉบับนี้ทำให้ฝรั่งเศสได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

---

⁶ทวิคคี่ ล้อมลิ้ม, ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยใหม่, หน้า 386.

⁷เอี่ยม ฉายางาม, ประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส ค.ศ.1789-1848 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 99-100.

1. ออสเตรียยังคงยอมรับในสาระสำคัญของสนธิสัญญาแคมโป ฟอร์มิโอ ที่ทำกับฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1797

2. ฝรั่งเศสยังคงเป็นฝ่ายครอบครองออสเตรียน-เนเธอร์แลนด์ (เบลเยียม) และดินแดนบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำไรน์

3. ประเทศต่างๆ ดังต่อไปนี้

สาธารณรัฐปัตตาเวียนหรือฮอลแลนด์ (BATAVIAN REPUBLIC)

สาธารณรัฐลีกูเรียนหรือเจนัว (LIGURIAN REPUBLIC)

สาธารณรัฐเฮลเวติกหรือสวิตเซอร์แลนด์ (HELVETIC REPUBLIC)

สาธารณรัฐซิสอัลไพน์ (CISALPINE REPUBLIC) ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณหุบเขาแถบลุ่มแม่น้ำโป

ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการว่าเป็นประเทศกลุ่มรัฐบริวารของฝรั่งเศส

4. อังกฤษยอมถอนตัวออกจาก มอลตา ทรินิแดด ไมเนอร์ก้า เอลบา และหมู่เกาะ ซึ่งเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสในทะเลแคริบเบียน

5. การทำสนธิสัญญาสงบศึกทั้งสองฉบับนี้ถือเป็นการยุติสงครามที่ทำกันมาตลอด 10 ปี และยังเป็น การส่งเสริมเกียรติภูมิของนโปเลียนในฝรั่งเศส

ภายหลังการทำสนธิสัญญาสงบศึก อังกฤษคิดว่าสันติภาพคงเป็นสิ่งที่ไม่ยั่งยืน ในขณะเดียวกันนโปเลียนยังคงมีแผนการขยายอำนาจของฝรั่งเศสออกไป จากแนวความคิดดังกล่าวได้กลายมาเป็นหนทางที่ก่อให้เกิดสงครามขึ้นในเวลาต่อมาโดย

1. นโปเลียนยอมรับในความเป็นอิสระและสถานภาพของประเทศกลุ่มรัฐบริวารของฝรั่งเศส เพื่อเป็นการส่งเสริมเกียรติภูมิของนโปเลียนจึงทำให้ประเทศกลุ่มรัฐบาลบริวารเหล่านี้ยังคงความเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศส

2. ในดินแดนเยอรมนี รัฐเยอรมันที่ยอมรับในอำนาจของนโปเลียนได้รับการยินยอมให้ผนวกดินแดนของศาสนจักรมาเป็นของรัฐ จึงมีผลทำให้ ปรัสเซีย บาวาเรีย วุทเทมเบิร์กและบาเดน ขยายดินแดนออกไปได้กว้างขวางกว่าเดิม และทำให้รัฐเยอรมันที่ปกครองโดยคณะสงฆ์จำนวน 45 รัฐจากจำนวนทั้งหมด 51 รัฐถูกผนวกเข้ากับรัฐข้างเคียง

3. ในทวีปอเมริกา นโปเลียนได้ส่งทหารไปยังไฮติ (HAITI) เพื่อปราบปรามความวุ่นวายที่เกิดขึ้นโดยกลุ่มทหารนิโกร และนโปเลียนยังมีแผนการที่จะจัดตั้งอาณานิคม หลุยส์เซียนา (สเปนคืนให้ฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1800) ขึ้นเป็นจักรวรรดิฝรั่งเศสในทวีปอเมริกา

อังกฤษเริ่มหวาดเกรงต่อแผนการดำเนินงานของนโปเลียน จึงปฏิเสธที่จะถอนกำลังออกจากเกาะมอลตา และเมื่อนโปเลียนประท้วงการกระทำดังกล่าวอังกฤษจึงประกาศสงครามกับฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1803 ส่วนความพยายามในการปราบปรามความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในไอร์แลนด์ก็ต้องประสบกับความล้มเหลว นโปเลียนจึงตัดสินใจขายหลุยส์เซียนาให้กับประเทศสหรัฐอเมริกาไปในปี ค.ศ. 1803 ในราคา 15 ล้านดอลลาร์⁸

การรวมพันธมิตรเพื่อต่อสู้กับฝรั่งเศสครั้งที่ 3 (THE THIRD COALITION)

ในปี ค.ศ. 1805 ออสเตรียและรัสเซียได้รวมเป็นพันธมิตรกับอังกฤษ จึงทำให้สงครามระหว่างอังกฤษกับฝรั่งเศสกลายเป็นสงครามของกลุ่มพันธมิตรเพื่อต่อต้านฝรั่งเศสครั้งที่ 3 ซึ่งก่อนหน้านั้นนโปเลียนได้เตรียมการบุกอังกฤษ แต่แผนการนี้ต้องหยุดชะงักไปเมื่อนโปเลียนทราบข่าวการเคลื่อนกำลังกองทัพรัสเซียและออสเตรียมุ่งมาทางตะวันตก นโปเลียนจึงเคลื่อนพลจากช่องแคบอังกฤษเข้าสู่ดินแดนเยอรมนี เพื่อป้องกันการรวมตัวกันระหว่างกองทัพออสเตรียและรัสเซีย ในวันที่ 15 ตุลาคม ค.ศ. 1805 กองทัพออสเตรียซึ่งมีกำลังพลประมาณ 50,000 คน ต้องยอมจำนนต่อกองทัพฝรั่งเศสที่เมืองอูม (ULM)

สมรภูมิตราฟัลการ์ (BATTLE OF TRAFALGAR)

ในวันที่ 21 ตุลาคม ค.ศ. 1805 ลอร์ด เนลสัน (LORD NELSON) ได้นำกองเรืออังกฤษเข้าทำลายกองเรือผสมสเปน-ฝรั่งเศส ลงอย่างย่อยยับ ณ สมรภูมิตะเลนอกแหลมทราฟัลการ์ บริเวณนอกชายฝั่งสเปน ลอร์ดเนลสันได้เสียชีวิตจากยุทธภูมิตะเลที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ แต่ชัยชนะที่อังกฤษได้รับมีผลทำให้อังกฤษกลายเป็นเจ้าทะเลแต่เพียงผู้เดียวในเวลาต่อมา⁹

การทำสนธิสัญญาสงบศึกแพรสเบิร์ก (TREATY OF PRESSBURG)

ในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1805 กองทัพฝรั่งเศสได้ปะทะกับกองกำลังผสมออสเตรีย-รัสเซีย ที่บริเวณสมรภูมิ ออสเตอร์ลิทซ์ (AUSTERLITZ) ผลปรากฏว่านโปเลียน

---

⁸Bernstein and Green, *History of Civilization : Since 1648*, PP.136-137.

⁹ศตุงการ พันธุ์พงศ์, *ประวัติศาสตร์สเปนยุคใหม่* (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2537), หน้า 167.

ได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาด ถือเป็นชัยชนะที่ได้สร้างชื่อเสียงให้แก่โปเลียนเป็นอย่างมาก รัสเซียต้องถอนตัวจากการยึดครองโปแลนด์และออสเตรียต้องทำสนธิสัญญาสงบศึกที่ ปราสเบิร์ก กับฝรั่งเศสซึ่งมีผลติดตามมาคือ

1. ฝรั่งเศสได้รับเวเนทียจากออสเตรีย เพื่อรวมเข้ากับอาณาจักรอิตาลี (KINGDOM OF ITALY) ซึ่งโปเลียนได้สถาปนาขึ้นมาใหม่โดยมีดินแดนส่วนใหญ่อยู่ทางตอนเหนือของแหลมอิตาลี

2. รัฐเยอรมันที่เป็นพันธมิตรกับโปเลียนจะได้รับดินแดนเพิ่มจากออสเตรียและได้รับการเลื่อนฐานะให้สูงขึ้นกว่าเดิม เช่น

2.1 บาวาเรียได้รับไทโรล (TYROL)

2.2 บาวาเรียและวูเทมเบอร์กได้เลื่อนฐานะขึ้นเป็นอาณาจักร (KINGDOM) บาเดนได้เลื่อนฐานะขึ้นเป็นแกรนด์ดัชชี (GRAND DUCHY) และดินแดนทั้งหมดดังกล่าวไม่ต้องขึ้นกับออสเตรียอีกต่อไป

3. ออสเตรียต้องจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามเป็นจำนวน 40 ล้านฟรังก์ให้แก่ฝรั่งเศส การเรียกร้องเงินค่าปฏิกรรมสงครามเป็นจำนวนมากเพราะโปเลียนไม่ต้องการให้ออสเตรียสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว¹⁰

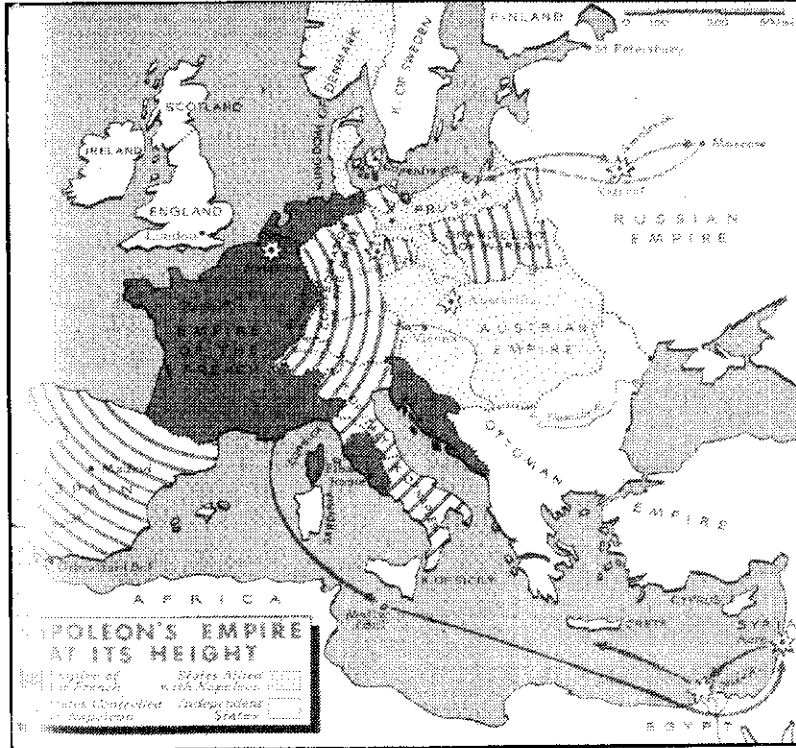
สมาพันธรัฐแห่งลุ่มแม่น้ำไรน์ (CONFEDERATION OF THE RHINE)

ในปี ค.ศ. 1806 โปเลียนได้ยุบอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (THE HOLY ROMAN EMPIRE) ซึ่งมีลักษณะเป็นการรวมรัฐเยอรมัน สามร้อยกว่ารัฐเข้าด้วยกันโดยอยู่ภายใต้อิทธิพลของราชวงศ์แฮปส์เบิร์ก (HAPSBURG) แห่งออสเตรีย

เมื่อยุบอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ทิ้งแล้ว โปเลียนจึงรวมรัฐเยอรมันขึ้นมาใหม่เป็น สมาพันธรัฐแห่งลุ่มแม่น้ำไรน์ ให้อยู่ภายใต้การกำกับและดูแลโดยโปเลียน โดยไม่มีออสเตรียและปรัสเซียเข้ามาร่วมเป็นสมาชิก¹¹

¹⁰เอี่ยม ฉายางาม, ประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส ค.ศ.1789-1848, หน้า 113.

¹¹Roger L. Williams, *A Short History of Europe Since Napoleon* (New York:John Wiley & Sons, Inc., 1972), PP.17-18.

จักรวรรดิฝรั่งเศสในสมัยการปกครองของนโปเลียน
 ที่มา A History of Our World

สงครามที่สมรภูมิเจนาและออยสตาตท์

ปรัสเซียเป็นชาติที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มพันธมิตรเพื่อต่อต้านฝรั่งเศสครั้งที่ 3 เพราะนโปเลียนสัญญาที่จะยกดินแดนแฮนโนเวอร์ (HANOVER) ให้แก่พระเจ้าเฟรเดอริค วิลเลียมที่ 3 หากพระองค์ทรงวางตัวเป็นกลาง จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ปรัสเซียไม่ได้เข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรในครั้งนั้น แม้ว่าปรัสเซียจะได้รับแฮนโนเวอร์ไปตามสัญญา ต่อมาก็เชื่อว่านโปเลียนมีแผนจะยกแฮนโนเวอร์คืนให้แก่อังกฤษ ชาวดังกล่าวได้สร้างความโกรธแค้นแก่ปรัสเซียเป็นอย่างมาก

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1806 ปรัสเซียจึงร่วมผนึกกำลังกับรัสเซียและอังกฤษ ประกาศสงครามกับฝรั่งเศส แต่กองทัพปรัสเซียก็พ่ายแพ้อย่างย่อยยับในเวลาเพียงหนึ่งสัปดาห์ที่สมรภูมิเจนา (JENA) และออยสตาตท์ (AUERSTADT) ในเวลาต่อมาปรัสเซียทั้งประเทศก็ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของฝรั่งเศส

สนธิสัญญาสงบศึกทิลลิต (TREATY OF TILSIT)

หลังจากยึดครองปรัสเซียเป็นผลสำเร็จแล้ว นโปเลียนจึงยাত্রาทัพผ่านไปยังโปแลนด์เพื่อมุ่งตรงเข้าสู่รัสเซีย เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1807 กองทัพนโปเลียนได้ปะทะกับกองทัพรัสเซียที่สมรภูมิลาว (EYLAU) ซึ่งเป็นสงครามนองเลือดที่นโปเลียนไม่ได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาด ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1807 นโปเลียนสามารถพิชิตกองทัพรัสเซียลงได้อย่างเด็ดขาดที่สมรภูมิฟรีดแลนด์ (FRIEDLAND) ซึ่งได้ส่งผลตามมาก็คือพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 ทรงขอเจรจาสงบศึกกับนโปเลียน ทั้งนี้เพราะพระองค์ทรงเกรงว่าการบุกรัสเซียโดยฝรั่งเศส อาจจะทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นภายในรัสเซียโดยพวกทาสิตที่ดิน (SERF) และพวกขุนนาง ซึ่งไม่พอใจในระบบการปกครองของพระองค์ นอกจากนี้พระองค์ยังทรงไม่ต้องการนำเอาอนาคตของรัสเซียไปผูกไว้กับอังกฤษ เพราะผลจากการที่รัสเซียได้ร่วมเป็นพันธมิตรกับอังกฤษในการรวมพันธมิตรครั้งที่ 3 ที่ผ่านมาก็มีผลจบลงโดยทั้งสองประเทศต่างก็ไม่ได้อะไรเป็นสิ่งตอบแทน ดังนั้นรัสเซียและฝรั่งเศสจึงได้ร่วมกันลงนามในสนธิสัญญาสงบศึกทิลลิต ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1807 ซึ่งมีผลตามมาก็คือ

1. จักรพรรดินโปเลียนและพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 ต่างทรงยอมรับในสถานภาพของกันและกันว่า จักรพรรดินโปเลียนทรงเป็นจักรพรรดิแห่งภาคตะวันตกและพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 ทรงเป็นจักรพรรดิแห่งภาคตะวันออก
2. นโปเลียนทรงแสดงท่าทีว่าพระองค์จะให้การสนับสนุนต่อนโยบายของรัสเซียที่มีต่อ ตุรกี เปอร์เซีย อัฟกานิสถานและอินเดีย
3. ปรัสเซียได้กลายมาเป็นดินแดนกันชนระหว่างยุโรปตะวันออกกับยุโรปตะวันตก และจากการที่ฝรั่งเศสได้เข้ายึดครองกรุงเบอร์ลิน (BERLIN) จึงทำให้ดินแดนในเขตอิทธิพลของฝรั่งเศสขยายมาจนจรดดินแดนทางตะวันตกของแม่น้ำเอลเบ (ELBE)
4. นโปเลียนทรงผนวกแชนโนเวอร์เข้ากับอาณาจักรเวสต์ฟาเลีย (WESTPHALIA) ซึ่งเป็นอาณาจักรเยอรมันที่ได้เข้าร่วมกับสมาพันธรัฐแห่งลุ่มแม่น้ำไรน์
5. ฝรั่งเศสและรัสเซียได้ร่วมทำสัญญาเป็นพันธมิตรเพื่อต่อต้านอังกฤษเป็นเวลา 5 ปี

ระบบภาคพื้นทวีป (CONTINENTAL SYSTEM)

ภายหลังจากยึดครองปรัสเซียเป็นผลสำเร็จแล้ว ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1806 นโปเลียนทรงประกาศกฤษฎีกาเบอร์ลิน (BERLIN DECREE) โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำลายระบบเศรษฐกิจและการค้าของอังกฤษ เพื่อให้อังกฤษขาดแคลนเงินทุนที่จะมาใช้

ในการทำสงครามกับฝรั่งเศส กฎฎีกาเบอร์ลินมีผลก่อให้เกิดระบบภาคพื้นทวีป ขึ้นในยุโรป ซึ่งมีผลตามมาคือ

1. นโปเลียนทรงชักชวนให้ รัสเซีย ออสเตรียและปรัสเซีย เข้าร่วมในระบบภาคพื้นทวีป โดยประเทศต่าง ๆ เหล่านี้จะไม่ทำการติดต่อค้าขายกับอังกฤษ

2. นโปเลียนทรงชักชวนประเทศที่เป็นกลาง เช่น เดนมาร์ก และปอร์ตุเกส เข้าร่วมในมาตรการต่อต้านอังกฤษ

การจัดตั้งระบบภาคพื้นทวีปทำให้อังกฤษเกรงว่าเดนมาร์กจะตัดสินใจหันไปร่วมมือกับนโปเลียน จึงส่งกองเรือเข้าโจมตีกรุงโคเปนเฮเกน (COPENHAGEN) และออกจับเรือสินค้าของเดนมาร์กในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1807 ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เดนมาร์กตัดสินใจเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศสเร็วยิ่งขึ้น

ส่วนปอร์ตุเกสซึ่งอดีตเคยเป็นพันธมิตรกับอังกฤษ ได้ปฏิเสธที่จะร่วมมือกับนโปเลียน ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1807 นโปเลียนจึงส่งทหารเข้ายึดครองปอร์ตุเกส ซึ่งการกระทำดังกล่าวกลับทำให้พระองค์ต้องเข้าไปพัวพันกับความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในคาบสมุทรไอบีเรีย¹² (IBERIAN PENINSULA)

สงครามในคาบสมุทรไอบีเรีย

การเข้ายึดครองปอร์ตุเกสของนโปเลียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะปอร์ตุเกสได้รับความช่วยเหลือจากอังกฤษ และยังมีผลทำให้ฝรั่งเศสต้องเข้าไปพัวพันกับเหตุการณ์ในสเปนในฐานะที่สเปนเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศส สเปนได้กลายมาเป็นฐานทัพและเส้นทางเดินทัพของกองทัพฝรั่งเศสเพื่อเข้าไปในปอร์ตุเกส ต่อมาเมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นในสเปนระหว่างพระเจ้าชาลส์ที่ 4 กับ เจ้าชายเฟอर्डินาน ผู้เป็นพระราชโอรส จึงเป็นการเปิดโอกาสให้นโปเลียนทรงแต่งตั้ง โจเซฟ ผู้เป็นพี่ชายและดำรงตำแหน่งกษัตริย์แห่งเนเปิลส์ให้มาครองบัลลังก์สเปนในฐานะของพระเจ้าโจเซฟที่ 1 ในปี ค.ศ. 1808 ส่วนพระเจ้าชาลส์ที่ 4 กับเจ้าชายเฟอर्डินาน ถูกควบคุมตัวไปอยู่ในฝรั่งเศสแผนการเข้าครอบครองทั้งสเปนและปอร์ตุเกสของนโปเลียนก็เพื่อหวังจะได้ใช้ท่าเรือของทั้งสองประเทศเพื่อทำการต่อต้านอำนาจของอังกฤษ แต่กลับส่งผลที่ติดตามาคือ

---

¹²Denis Richards, *Modern Europe 1789-1945* (5th ed; London:William Clowes and Sons Ltd., 1967), PP.46-48.

1. ทำให้ชาวสเปนร่วมมือกันต่อต้านการยึดครองของฝรั่งเศส เพราะไม่พอใจที่นโปเลียนทรงปลดพระเจ้าเฟอर्डินานด์ที่ 7 ออกจากตำแหน่ง และนโปเลียนยังนำเอานโยบายต่อต้านศาสนจักรเข้ามาใช้ในสเปน ชาวสเปนทั่วประเทศจึงร่วมมือกันทำสงครามกองโจร (GUERRILLA WAR) กับฝรั่งเศส

2. อังกฤษได้ส่งกองกำลังภายใต้การนำของ ดยุก แห่ง เวลลิงตัน (DUKE OF WELLINGTON) เข้าไปช่วยเหลือนโปเลียน

3. สงครามในคาบสมุทรไอบีเรีย เริ่มต้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1808 กินระยะเวลาประมาณ 5 ปี สงครามดังกล่าวมีส่วนช่วยในการทำลายกองทัพนโปเลียนให้อ่อนกำลังลงไปเป็นอันมาก¹³

สงครามระหว่างฝรั่งเศสกับออสเตรีย

ในขณะที่ฝรั่งเศสกำลังทำสงครามติดพันอยู่ในสเปน ออสเตรียจึงถือโอกาสประกาศสงครามกับฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1809 ออสเตรียหวังที่จะได้รับความช่วยเหลือจากบรรดากลุ่มรัฐเยอรมัน แต่ออสเตรียก็ต้องผิดหวังเพราะบรรดากลุ่มรัฐเยอรมันต่างก็วางตัวเป็นกลางในสงครามครั้งนี้ ส่วนฝรั่งเศสต้องการความช่วยเหลือจากรัสเซีย แต่ฝรั่งเศสก็ต้องผิดหวังเช่นเดียวกันเพราะรัสเซียไม่พอใจนโยบายของฝรั่งเศสที่มีต่อโปแลนด์และผิดหวังจากการที่ฝรั่งเศสไม่ได้ให้การสนับสนุนต่อแผนการของรัสเซียที่จะขยายอำนาจเข้าไปในคาบสมุทรบอลข่าน (BALKAN)

กองทัพออสเตรียภายใต้การนำของ อาร์ชดยุก ชาลส์ (ARCHDUKE CHARLES) ได้พ่ายแพ้แก่กองทัพนโปเลียนที่ วากรัม (WAGRAM) ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1809 จึงทำให้ออสเตรียต้องทำสนธิสัญญาสงบศึกเชินบรุน (TREATY OF SCHONBRUNN) ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1809 กับฝรั่งเศส ซึ่งมีผลติดตามคือ

1. ดินแดนโปแลนด์ส่วนที่เป็นของออสเตรียหรือกาลิเซียตะวันตก (WEST GALICIA) ถูกรวมเข้ากับ แกรนด์ดัชชี แห่ง วอร์ซอ (GRAND DUCHY OF WARSAW) ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นโดยนโปเลียน

¹³ศตวรรษ พันธพจน์, ประวัติศาสตร์สเปนยุคใหม่, หน้า 168-176.

2. ออสเตรียต้องยกดินแดน ดัลมาเทีย (DALMATIA) สโลเวเนีย (SLOVENIA) และโครเอเชีย (CROATIA) เพื่อก่อตั้งมณฑลอิลลีเรีย (ILLYRIAN PROVINCES) ขึ้นเป็นรัฐบริวารของฝรั่งเศส

3. ผลจากการที่ฝรั่งเศสได้รับดินแดนเป็นเขตอิทธิพลเพิ่มขึ้นจากสงครามครั้งนี้ ทำให้เนโปเลียนหันมาให้ความสนใจกับผลประโยชน์ในโปแลนด์และในคาบสมุทรบอลข่าน จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเนโปเลียนกับพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 เริ่มเลวลง และในระหว่างที่ฝรั่งเศสกำลังทำสงครามติดพันอยู่ทั้งในสเปนและออสเตรียในปี ค.ศ. 1809 รัสเซียจึงถือโอกาสเข้ายึดครองฟินแลนด์

4. ผลจากการทำสนธิสัญญาสงบศึกเชินบรุน ทำให้ออสเตรียไม่มีทางออกสู่ทะเล ออสเตรียจึงต้องหันมาสร้างสัมพันธไมตรีกับเนโปเลียน โดยใช้วิธีการอภิเษกสมรสในเวลาต่อมา

การอภิเษกสมรสของเนโปเลียน

ในปี ค.ศ. 1809 ภายหลังจากได้รับชัยชนะในสงครามที่ทำกับออสเตรียแล้ว เนโปเลียนทรงเริ่มมีปัญหาเกี่ยวกับพระราชินีโจเซฟิน ทั้งนี้เพราะพระราชินีโจเซฟินไม่สามารถให้กำเนิดองค์รัชทายาทแก่นโปเลียน ในที่สุดเนโปเลียนได้ทรงทำการหย่าขาดจากพระราชินีโจเซฟิน ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1810 ในขณะเดียวกัน แมตเตอร์นิค (METTERNICH) ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศของออสเตรีย¹⁴ หวังที่จะได้รับประโยชน์จากการเป็นไมตรีกันระหว่างฝรั่งเศสกับออสเตรีย จึงสนับสนุนให้มีการอภิเษกสมรสระหว่างจักรพรรดินโปเลียน กับ เจ้าหญิงมาเรีย หลุยส์ (MARIE LOUIS) ผู้เป็นพระราชธิดาของจักรพรรดิฟรานซิสที่ 1 แห่งออสเตรีย และยังทรงมีฐานะเป็นพระราชนัดดาของพระนางมาเรีย อังตัวเนตต์ พิธีอภิเษกสมรสถูกจัดขึ้นในปี ค.ศ. 1810 ภายหลังจากที่เนโปเลียนทรงทำการหย่าขาดจากพระราชินีโจเซฟินได้ไม่นาน ภายหลังการอภิเษกสมรสเป็นเวลา 1 ปี พระราชินีมาเรีย หลุยส์ ได้ประสูติพระราชโอรสแก่นโปเลียนซึ่งพระองค์ทรงมอบตำแหน่ง KING OF ROME ให้แก่พระราชโอรสของพระองค์

---

¹⁴แมตเตอร์นิค ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศของออสเตรียตั้งแต่ปี ค.ศ. 1809 ในเวลาต่อมาได้ขึ้นดำรงตำแหน่งอัครมหาเสนาบดีควบไปกับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศในระหว่างปี ค.ศ. 1821-1848.

ก่อนหน้าทีจะไปเสียนจะเข้าผู้พิชิตอภิชะกษมรสกับพระนางมาเรีย หลุยส์ พระองค์ทรงเคยทาบตามที่จะขออภิชะกษมรสกับพระชนินชฎา 2 พระองค์ของพระเจ้าชาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 มาก่อน คือ เจ้าหญิงแคทเธอริน และเจ้าหญิงแอน แต่่นไปเสียนต้องทรงผิตหวังทั้งสองครั้ง เมื่อพระองค์ได้รับการปฏิเสชจากพระเจ้าชาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1

ความบาดหมางระหว่างฝรั่งเศสกับรัสเซีย

ความสัมพันธ์ระหว่างฝรั่งเศสกับรัสเซียอยู่ในสภาวะที่เลวลงไปเรื่อยๆ โดยเฉพาะเมื่อไปเสียนทรงขยายดินแดน แกรนด์ดัชชี แห่ง วอร์ซอ ออกไปยังทำให้พระเจ้าชาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 ทรงเกรงว่าฝรั่งเศสกำลังจะขยายอำนาจเข้าไปในรัสเซีย นอกจากนี้ฝรั่งเศสยังเริ่มทำตัวเป็นคู่แข่งของรัสเซียในดินแดนบอลข่าน

ส่วนปัญหาที่ทำให้รัสเซียต้องได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมากคือการเข้าร่วมในระบบภาคพื้นทวีป ดังนั้นในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1811 รัสเซียจึงถอนตัวออกจากการเข้าร่วมในระบบภาคพื้นทวีปหรือระบบการปิดกั้นทางเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการ ทำให้ไปเสียนทรงไม่พอพระทัยต่อการกระทำของรัสเซียเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ไปเสียน

นโปเลียนพบกับชาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 ในปรัสเซีย

ยังทรงแค้นเคืองที่ได้เคยทรงทาบทามขอพระขนิษฐาของพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 ถึงสองครั้งแต่ก็ต้องทรงผิดหวังทั้งสองครั้ง

สงครามระหว่างฝรั่งเศสกับรัสเซีย

ในฤดูใบไม้ผลิ ปี ค.ศ. 1812 นโปเลียนทรงรวบรวมกำลังทหารจำนวนประมาณ 610,000 คนจากดินแดนเยอรมนีและโปแลนด์ ซึ่งนับเป็นการรวมพลเป็นจำนวนมากที่สุดเท่าที่เคยมีมาในกองทัพนโปเลียน เพื่อจุดประสงค์ในการบุกรัสเซีย กองทัพนโปเลียนเริ่มเคลื่อนพลเข้าสู่รัสเซียในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1812 แต่นโปเลียนก็ไม่ทรงสามารถที่จะดำเนินงานตามแผนการรบที่ได้วางไว้ ทั้งนี้เพราะมีสาเหตุเนื่องจาก

1. กองทัพรัสเซียสามารถถอยทัพได้อย่างรวดเร็วและไม่ยอมเข้าปะทะกับกองทัพนโปเลียน นอกจากนี้ กองทัพรัสเซียยังทำการเผาทุกสิ่งทุกอย่างทิ้งเพื่อไม่ให้เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายข้าศึก

2. ในเดือนกันยายน ค.ศ.1812 กองทัพนโปเลียนได้ปะทะกับกองทัพรัสเซียที่สมรภูมิ โบโรดีโน (BORODINO) แต่กองทัพนโปเลียนก็ไม่สามารถทำลายกองทัพรัสเซียลงได้อย่างเด็ดขาด แม้วานโปเลียนทรงสามารถยึด มอสโก (MOSCOW) เอาไว้ได้ แต่มอสโกได้ถูกเผาทำลายก่อนที่กองทัพรัสเซียจะล่าถอยออกไป จึงมีผลให้กองทัพนโปเลียนขาดแคลนอาหารและที่พัก

3. นอกจากการขาดแคลนอาหารและที่พัก กองทัพนโปเลียนยังต้องมาเผชิญกับความหนาวเย็นอันทารุณโหดร้ายของอากาศในรัสเซีย เมื่อนโปเลียนไม่ทรงสามารถทำการเจรจาดกลงกับพระเจ้าซาร์อเล็กซานเดอร์ที่ 1 พระองค์จึงทรงตัดสินใจถอยทัพจากรัสเซีย ซึ่งการถอยทัพก็เป็นไปด้วยความยากลำบากเนื่องจากหิมะเป็นอุปสรรคที่สำคัญ กองทัพนโปเลียนยังถูกลอบโจมตีในแบบสงครามกองโจรจากกองทัพรัสเซีย ทำให้ทหารได้รับบาดเจ็บล้มตายเนื่องจากการถูกโจมตี ความหิวโหยและความหนาวเย็นไปเป็นจำนวนมาก เหลือทหารกลับมาเพียงประมาณ 20,000 คน สงครามที่ทำกับรัสเซียในครั้งนี้ได้นำเอาความเสียหายและความเสื่อมมาสู่ นโปเลียนเป็นอย่างมาก¹⁵

¹⁵Richards, *Modern Europe 1789-1945*, PP.50-52.

นโปเลียนถอยทัพจากรัสเซีย

การรวมพันธมิตรเพื่อต่อสู้กับฝรั่งเศสครั้งที่ 4 (THE FOURTH COALITION)

หลังจากนโปเลียนได้พ่ายแพ้มาจากสมรภูมิในรัสเซีย ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1813 รัสเซียจึงร่วมเป็นพันธมิตรกับปรัสเซียเพื่อทำสงครามปลดปล่อย (WAR OF LIBERATION) กับฝรั่งเศส ซึ่งสงครามในครั้งนี้ไม่มีฝ่ายใดเป็นฝ่ายที่ได้รับความเสียหายอย่างเด็ดขาด แมตเตอ์นิกจึงเข้ามาไกล่เกลี่ยเพื่อให้มีการยุติสงคราม ทั้งนี้ เพราะแมตเตอ์นิกไม่ต้องการเห็นฝรั่งเศสต้องตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้อย่างย่อยยับ แมตเตอ์นิกต้องการให้ฝรั่งเศสเป็นตัวถ่วงดุลอำนาจรัสเซีย อย่างไรก็ตามแมตเตอ์นิกก็ไม่สามารถทำให้ทั้งสองฝ่ายยุติสงครามลงได้อย่างเด็ดขาด ดังนั้น ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1813 ออสเตรียจึงต้องตัดสินใจเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับรัสเซียโดยการประกาศสงครามกับฝรั่งเศส

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1813 กองทัพนโปเลียนเป็นฝ่ายพ่ายแพ้แก่กองทัพของฝ่ายพันธมิตรที่สมรภูมิ ไลพ์ซิก (BATTLE OF LEIPZIG) ภายหลังจากการรบในครั้งนี้แล้ว แชกโซนี กับ บาวาเรีย ซึ่งเป็นพันธมิตรที่เหลืออยู่เพียงสองประเทศของนโปเลียน ซึ่งเป็นประเทศในกลุ่มสมาพันธรัฐแห่งลุ่มแม่น้ำไรน์ ก็ได้ถอนตัวออกจากการเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศสเช่นเดียวกับรัฐเยอรมันอื่นๆ

ส่วนภายในสเปนกองกำลังผสม อังกฤษ-สเปน ภายใต้การนำของ ดุ๊ก แห่ง เวลลิงตัน สามารถขับไล่พระเจ้าโจเซฟที่ 1 ออกจากบัลลังก์สเปนและเตรียมมอบบัลลังก์คืนให้แก่พระเจ้าเฟอर्डินานด์ที่ 7 หลังจากนั้นดุ๊ก แห่ง เวลลิงตัน จึงยกทัพข้ามภูเขาพีรีนีส (PYRENEES) เพื่อรุกเข้าไปในฝรั่งเศส

สนธิสัญญาโชมงท์ (TREATY OF CHAUMONT)

ฝ่ายพันธมิตรพยายามรุกเข้าไปในฝรั่งเศส แต่ก็ได้รับการต้านทานอย่างหนักจากกองทัพฝรั่งเศส จนทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในระหว่างฝ่ายพันธมิตรด้วยกันเอง ดังนั้นอังกฤษจึงต้องเข้ามาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยโดยให้มีการลงนามกันใน สนธิสัญญาโชมงท์ ในวันที่ 9 มีนาคม ค.ศ.1814 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

1. อังกฤษ รัสเซีย ออสเตรียและปรัสเซียจะไม่แยกกันทำสัญญาสงบศึกกับนโปเลียน
2. ฝ่ายพันธมิตรจะร่วมมือกันทำสงครามจนกว่าจะได้รับชัยชนะ
3. ฝ่ายพันธมิตรจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายหลังจากการทำสนธิสัญญาสันติภาพสำเร็จลุล่วงไปแล้ว

4. สนธิสัญญานี้กำหนดระยะเวลาแห่งข้อผูกพันเอาไว้ 20 ปี

ในเวลาต่อมาสนธิสัญญาโชมงท์ ได้กลายมาเป็นรากฐานของความร่วมมือกันในยุโรป (CONCERT OF EUROPE) เพื่อร่วมมือรักษาสันติภาพ และยังเป็นบรรทัดฐานของการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในยุโรป

การสละราชบัลลังก์ของนโปเลียน

ในวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 1814 ฝ่ายพันธมิตรก็สามารถยึดกรุงปารีสได้สำเร็จ ต่อมาในเดือนเมษายน ค.ศ.1814 นโปเลียนทรงถูกบังคับให้สละราชบัลลังก์ที่พระราชวังฟอนเทนโบ (FONTAINBEAU) โดยพระองค์ยังทรงดำรงตำแหน่งจักรพรรดิ แต่ต้องถูกเนรเทศไปอยู่ที่เกาะเอลบา (ELBA) ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน พร้อมด้วยทหารรักษาพระองค์จำนวน 400 คน และได้รับเงินบำนาญจากรัฐบาลฝรั่งเศสอีกปีละ 2 ล้าน 5 แสนฟรังก์¹⁶

---

¹⁶อัชยา โกมลกาญจนและคณะ, อารยธรรมตะวันตก (กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน จำกัด, 2528), หน้า 388.

พระเจ้าหลุยส์ที่ 18 (ค.ศ. 1755-1824) พระอนุชาของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์ฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1814 นับเป็นการฟื้นฟูอำนาจของราชวงศ์บูร์บงขึ้นมาใหม่ในฝรั่งเศส

สนธิสัญญาปารีสฉบับที่ 1 (THE FIRST TREATY OF PARIS)

ในวันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ. 1814 ฝ่ายพันธมิตรได้ร่วมกันทำสนธิสัญญาปารีสฉบับที่ 1 ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

1. ให้ฝรั่งเศสมีอาณาเขตเท่ากับปี ค.ศ. 1792 ฝรั่งเศสจึงไม่ได้สูญเสียดินแดนของตนเอง แต่กลับได้รับดินแดนเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 150 ตารางไมล์ และได้รับพลเมืองเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 450,000 คน

2. ฝรั่งเศสไม่ต้องจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม และจะไม่มีกองทัพของฝ่ายพันธมิตรเข้าไปยึดครองดินแดนฝรั่งเศส

การที่ฝ่ายพันธมิตรทำสนธิสัญญาแบบผ่อนปรนกับฝรั่งเศสก็เพราะหวังว่าสนธิสัญญาฉบับนี้จะช่วยส่งเสริมสภาพของกษัตริย์องค์ใหม่ของฝรั่งเศสให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

สมัยการปกครองของพระเจ้าหลุยส์ที่ 18

สมัยการปกครองของพระเจ้าหลุยส์ที่ 18 นับเป็นสมัยแห่งความรุ่งเรืองในการปกครองระบอบรัฐสภา (PARLIAMENTARY SYSTEM) ของฝรั่งเศส พระองค์ทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญที่มีลักษณะเป็นเสรีนิยมให้แก่ประชาชนฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1814 และยังคงรักษารูปแบบของการปฏิรูปที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยการปกครองของนโปเลียนเอาไว้ จึงทำให้ประชาชนยังคงมีเสรีภาพที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของฝรั่งเศสก็ได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ยังมีการปฏิรูปกองทัพและมีการฟื้นฟูชื่อเสียงทางด้านการต่างประเทศขึ้นมาใหม่¹⁷

¹⁷Palmer, *The Penguin Dictionary of Modern History*, PP.182-183.

ตาลเลอรั้งค์ (TALLEYRAND)

ฝรั่งเศสได้รับการปฏิบัติจากฝ่ายพันธมิตรเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพราะเป็นผลงานทางการทูตของตาลเลอรั้งค์ อดีตเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศของฝรั่งเศสในสมัยของนโปเลียน และเมื่อพระเจ้าหลุยส์ที่ 18 ทรงขึ้นปกครองฝรั่งเศส พระองค์ก็ทรงให้ตาลเลอรั้งค์ทำหน้าที่เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศต่อไป จากประสบการณ์ที่ทำงานทางด้านกิจการต่างประเทศมาเป็นเวลานาน จึงทำให้ตาลเลอรั้งค์ใช้ความสามารถจนกระทั่งฝ่ายพันธมิตรตกลงที่จะไม่เข้ายึดครองและเรียกชดเชยค่าปฏิกรรมสงครามจากฝรั่งเศส

ปฏิภิกิริยาจากพวกขุนนาง

ถึงแม้พระเจ้าหลุยส์ที่ 18 จะไม่ทรงคิดแก้แค้นต่อพวกปฏิวัติ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทำให้พระองค์ต้องเสด็จลี้ภัยออกจากฝรั่งเศสไปตั้งแต่ปี ค.ศ. 1791 แต่ภายในราชสำนักของพระองค์ซึ่งล้อมรอบไปด้วยพวกขุนนางซึ่งเคยลี้ภัยไปอยู่ภายนอกประเทศ พวกขุนนางเหล่านี้ล้วนแต่เป็นพวกที่ยิ่งในศักดิ์ศรีและเป็นพวกที่ปราศจากเหตุผล ดังนั้น พวกขุนนางเหล่านี้จึงต้องการแก้แค้นต่อพวกปฏิวัติที่ทำให้พวกขุนนางต้องได้รับความลำบากจากการลี้ภัยไปอยู่ต่างประเทศ

การดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดของพระเจ้าหลุยส์ที่ 18

ถึงแม้พระเจ้าหลุยส์ที่ 18 ได้ทรงดำเนินนโยบายเป็นกลางในทางการเมือง แต่พระองค์ได้ทรงทำสิ่งที่ผิดพลาดขึ้นเมื่อทรงมีคำสั่งให้ปลดประจำการทหารบางส่วนออกจากกองทัพจึงทำให้พวกที่ถูกปลดประจำการได้รับความเดือดร้อน ต่อมาเมื่อพระองค์ทรงสั่งให้เปลี่ยนธงชาติจากธงสามสีซึ่งใช้มาตั้งแต่สมัยแห่งการปฏิวัติมาเป็นธงสีขาวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของราชวงศ์บูร์บอง จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจผิด คิดว่าพระองค์กำลังนำเอาการปกครองระบอบเก่า (OLD REGIME) กลับมาใช้ในฝรั่งเศส

สมัยรื้อฟื้นวันแห่งการกลับคืนสู่อำนาจของนโปเลียน (1 มีนาคม - 22 มิถุนายน ค.ศ.1815)

ในขณะที่ฝ่ายพันธมิตรกำลังเจรจาต่อรองอยู่กับการประชุมสันติภาพที่กรุงเวียนนา (CONGRESS OF VIENNA) นโปเลียนทรงถือโอกาสหลบหนีออกจากเกาะเอลบากลั้บมายังประเทศฝรั่งเศสในวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1815 ประชาชนฝรั่งเศสซึ่งยังคง

ยึดมั่นอยู่กับแนวทางปฏิวัติต่างแสดงความยินดีต่อการกลับมาของนโปเลียนและได้เข้าร่วมในกองทัพของนโปเลียน พระเจ้าหลุยส์ที่ 18 จึงต้องเสด็จลี้ภัยไปประทับที่เมืองกองด์ (GAND) ในเบลเยียม¹⁸

สงครามวอเตอร์ลู

เมื่อนโปเลียนเสด็จมาถึงกรุงปารีสพระองค์ได้ทรงจัดกองทัพฝรั่งเศสขึ้นมาใหม่เพื่อเตรียมทำสงครามกับฝ่ายพันธมิตร ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1815 กองทัพนโปเลียนได้เคลื่อนพลเข้าไปในเบลเยียมเพื่อเตรียมทำสงครามกับกองทัพอังกฤษและกองทัพปรัสเซีย ก่อนที่กองทัพทั้งสองจะสามารถรวมตัวกันได้ เมื่อกองทัพนโปเลียนเคลื่อนพลมาถึงบริเวณใกล้กับหมู่บ้านวอเตอร์ลู (WATERLOO) ก็ได้ปะทะกับกองทัพอังกฤษภายใต้การนำของดุกแห่งเวลลิงตัน นโปเลียนทรงสั่งให้กองทัพฝรั่งเศสเข้าโจมตีกองทัพอังกฤษ แต่ในเวลาต่อมากองทัพปรัสเซียได้เคลื่อนทัพมาถึงสมรภูมิวอเตอร์ลูก่อนที่กองทัพนโปเลียนจะสามารถมีชัยเหนือกองทัพอังกฤษ ดังนั้น กองทัพผสม อังกฤษ-ปรัสเซีย ซึ่งมีกำลังพลเหนือกว่าจึงสามารถพลิกสถานการณ์เข้าโจมตีและทำลายกองทัพนโปเลียนลงได้อย่างย่อยยับในวันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ. 1815

นโปเลียนเสด็จหนีออกจากสมรภูมิวอเตอร์ลูเพื่อลี้ภัยไปยังทวีปอเมริกา แต่เรือของพระองค์ถูกกองเรืออังกฤษสกัดเอาไว้ได้ จากวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1815 ซึ่งเป็นวันที่นโปเลียนทรงหลบหนีออกจากเกาะเอลบาถึงวันที่เรือของพระองค์ถูกล้อมจับโดยกองเรืออังกฤษในวันที่ 22 มิถุนายน ค.ศ. 1815 เป็นที่รู้จักกันในนามของสมัยร้อยวันแห่งการกลับคืนสู่อำนาจของนโปเลียน (HUNDRED DAYS)

วาระสุดท้ายของนโปเลียน

ภายหลังสมัยแห่งเหตุการณ์ร้อยวันสิ้นสุดลงแล้ว ฝ่ายพันธมิตรจึงเริ่มนโยบายแข็งกร้าวต่อนโปเลียนและประเทศฝรั่งเศส โดยนโปเลียนได้ถูกเนรเทศไปอยู่ที่เกาะเซนต์เฮเลนา (ST. HELENA) ในมหาสมุทรแอตแลนติก และได้ถูกควบคุมตัวอย่างแน่นหนาโดยผู้คุมจำนวนมากจนกระทั่งพระองค์สิ้นพระชนม์ลงด้วยโรคแผลในกระเพาะอาหารในปี ค.ศ. 1821

¹⁸เอ็ยม ฉายางาม, ประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส ค.ศ. 1789-1848, หน้า 130.

สนธิสัญญาปารีสฉบับที่ 2

การทำสนธิสัญญาปารีสฉบับที่ 2 ได้มีขึ้นในวันที่ 20 พฤศจิกายน ค.ศ. 1815 ระหว่างฝ่ายพันธมิตรกับฝรั่งเศส ซึ่งมีผลทำให้ฝรั่งเศสถูกลดพื้นที่ลงให้เหลือเท่ากับปี ค.ศ. 1790 ฝรั่งเศสต้องจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามเป็นจำนวนเงิน 700 ล้านฟรังก์ และต้องออกค่าใช้จ่ายให้ทหารฝ่ายพันธมิตรที่เข้าไปยึดครองฝรั่งเศสจนกว่าฝรั่งเศสจะสามารถจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามจนครบตามจำนวนที่ฝ่ายพันธมิตรเป็นผู้กำหนด¹⁹

ผลกระทบแห่งสมัยการปกครองของนโปเลียน

1. นโปเลียนทรงถือว่าพระองค์ทรงเป็นนักปฏิรูปผู้ทรงภูมิธรรม ดังนั้น รัฐบริวารที่อยู่ภายใต้พระราชอำนาจของพระองค์ จึงได้รับการกำหนดแผนการปฏิบัติอย่างง่าย ๆ เพื่อให้การปกครองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันตามกฎหมาย

2. นโปเลียนทรงยกเลิกระบอบศักดินาสวามิภักดิ์ จึงเท่ากับเป็นการตัดทอนอำนาจของกลุ่มอภิสิทธิ์ชนซึ่งเคยมีมาในอดีต มีผลทำให้ชาวนาเป็นอิสระจากการควบคุมของพวกขุนนาง โดยชาวนาได้เปลี่ยนสถานภาพมาขึ้นกับรัฐแทนพวกขุนนาง

3. นโปเลียนทรงลดอำนาจของศาสนจักรลง จึงทำให้ศาลศาสนา (CHURCH COURT) ถูกยกเลิกไปพร้อมกับระบบภาษีรายได้ที่วัดเคยได้รับ (TITHES) ศาสนสมบัติถูกยึดมาเป็นของรัฐ ขันติธรรมทางศาสนา (RELIGIOUS TOLERATION) ได้กลายมาเป็นกฎหมายพร้อมกับการได้มาซึ่งเสรีภาพส่วนบุคคลของกลุ่มชนทุกกลุ่มในฝรั่งเศส ทั้งพวกคาทอลิก โปรเตสแตนต์ และยิว

4. การขยายอำนาจของนโปเลียนไปยังดินแดนต่างๆ ของยุโรปได้ก่อให้เกิดความรู้สึกชาตินิยม (NATIONALISM) ขึ้นในดินแดนเหล่านั้นซึ่งได้ส่งผลออกมาแตกต่างกันเพราะดินแดนบางแห่งก็ชื่นชมในระบอบการปกครองของนโปเลียน แต่ดินแดนบางแห่งก็ต่อต้านอำนาจของนโปเลียน ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวสามารถยกตัวอย่างได้ดังต่อไปนี้คือ

4.1 โปแลนด์ อิทธิพลของลัทธิชาตินิยมแสดงออกในทางชื่นชมนโปเลียน เพราะพระองค์ทรงปลดปล่อยโปแลนด์จากการยึดครองของรัสเซีย ออสเตรียและปรัสเซีย

---

¹⁹Bryce Lyon, et al., *A History of Western World Volume III*, (2nd ed; Chicago : Rand McNally College Publishing Company, 1974), PP.581-582.

4.2 ในแหลมอิตาลี ดินแดนซึ่งถูกแบ่งแยกการปกครองออกเป็นหลายส่วนต่างก็ขึ้นชมต่อการยึดครองของนโปเลียน เพราะเป็นครั้งแรกที่สามารถทำให้อิตาลีรวมตัวกันได้ภายหลังจากที่กรุงโรมได้ถูกทำลายลงโดยพวกอนารยชนเยอรมันในปี ค.ศ. 476 ความรู้สึกชาตินิยมที่เกิดขึ้นจึงเป็นแรงกระตุ้นที่จะนำไปสู่การรวมประเทศอิตาลีเข้าด้วยกันในเวลาต่อมา

4.3 ภายในสเปน แม้ว่านโปเลียนได้ทรงพยายามปฏิรูปทางด้านสังคมของสเปนโดยการยกเลิกระบบศาลพิเศษทางศาสนา (INQUISITION) ซึ่งเป็นนโยบายที่จริงใจของนโปเลียนที่มีต่อชาวสเปน แต่กลับปรากฏว่านโยบายดังกล่าวกลับสร้างความไม่พอใจจนเกิดเป็นแรงกระตุ้นความรู้สึกชาตินิยม ชาวสเปนจึงช่วยกันฟื้นฟูอำนาจของศาสนจักร และอำนาจของราชวงศ์บูร์บองให้ได้กลับมาครองสเปน

4.4 ในอังกฤษ อิทธิพลของลัทธิชาตินิยมได้แสดงออกมาในรูปของการต่อต้านการปฏิวัติดังเช่นที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศส จนกระทั่งทำให้ชาวอังกฤษต่างก็ลี้ภัยที่จะพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในประเทศ เพราะคนส่วนใหญ่ต่างก็หันมาร่วมมือกันต่อต้านอำนาจของนโปเลียน

4.5 ในดินแดนเยอรมนี ซึ่งเป็นดินแดนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดทั้งในทางบวกและในทางลบ ทั้งนี้เพราะชาวปรัสเซียคงจะไม่ลืมความพ่ายแพ้ต่อนโปเลียนที่สมรภูมิจีนาและออยสตาตท์ ในปี ค.ศ. 1806 จึงก่อให้เกิดความรู้สึกชาตินิยมต่อต้านฝรั่งเศสไปทั่วปรัสเซีย แต่เมื่อนโปเลียนหมดอำนาจไปแล้ว กลุ่มผู้ปกครองปรัสเซียก็ได้ ดำเนินนโยบายปฏิรูปที่เกี่ยวข้องกับชาวนา ถึงแม้ตามประเพณีดั้งเดิมของปรัสเซียชาวนาคือกลุ่มชนที่จะนำความมั่งคั่งมาสู่กลุ่มขุนนางปรัสเซีย การปฏิรูปที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ได้รับมาจากอิทธิพลการขยายอำนาจของนโปเลียน²⁰

²⁰Bernstein and Green, *History of Civilization : Since 1648*, PP.145-146.